

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget

Deres ref

Vår ref

Dato

23/359-

15. februar 2023

Representantforslag nr. 91 S (2022-2023)

Det er barnehage- og skoleeier som har det overordnede ansvaret for å oppfylle samfunnsmandatet og formålet i barnehage og skole, slik det går frem av rammeplanene for barnehage og SFO og læreplanverket Kunnskapsløftet LK20. Eierne har også ansvar for at barnehager og skoler har nødvendig og relevant kompetanse for å ivareta disse målene.

Samtidig støtter nasjonale myndigheter opp om ansvaret til barnehage- og skoleeiere gjennom tilbud om kompetanseutvikling. Jeg mener det er viktig at lærere har kompetanse i faget det undervises i. Det er i dag flere nasjonale satsinger som hver for seg og sammen bidrar til å styrke de ansattes kompetanse, blant annet videreutdanning, tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling og veiledning av nyutdannede nytilsatte lærere. Disse ordningene er innrettet slik at det er barnehage- og skoleeiere som vurderer behovet for kompetanse og prioriterer kompetanseutvikling for å ivareta disse behovene, sammen med ansatte i barnehager og skoler og ofte i samarbeid med universiteter og høyskoler. Nasjonale myndigheter har altså gått bort fra nasjonale satsinger og kompetanseløft på bestemte fagområder og tema.

Jeg mener dette er et klokt prinsipp. Det er eierne og de ansatte i barnehager og skoler som best kjenner sine behov for kompetanseutvikling og som selv må gjøre disse prioriteringene. Jeg har tillit til at kommunene og andre eiere prioriterer etter- og videreutdanning ut fra sine behov, samtidig som de begrunner tiltak i sentrale kvalitetsmål og relevant forskning - til det beste for barn og unge. Jeg har også tillit til at universiteter, høyskoler og andre fagmiljø har relevant kunnskap for å styrke kompetansen til ansatte i barnehage og skole, slik at de kan møte endringer og behov i og utenfor barnehagen og skolen. Jeg mener derfor det kan være uheldig å utarbeide nye mål om et nasjonalt kompetanseløft for seksualitetsundervisning i

barnehage og skole, utover målene som allerede er i rammeplanen for barnehage, læreplanverket LK20 og rammeplanen for lærerutdanningene.

Utvalget for etter- og videreutdanning har lagt fram et forslag til et nytt system for kompetanse- og karriereutvikling i NOU 2022: 13 *Med videre betydning*. Utvalget foreslår å forsterke prinsippet om å gi eiere, barnehager og skoler større handlingsrom til å prioritere kompetanseutvikling ut fra sine kompetansebehov og at ikke staten skal bestemme hvilke fagområder eller tema barnehager og skoler skal jobbe med. Jeg vil vurdere forslagene i NOU-en og lytte til høringsinnspillene, og utvikle et nytt system for etter- og videreutdanning, som skal bidra til å utvikle kvaliteten i barnehager og skoler enda bedre. Jeg vil komme tilbake til Stortinget med dette arbeidet.

Rammeplaner for lærerutdanningene er forskrifter fastsatt av Kunnskapsdepartementet. Rammeplanene beskriver overordnet hvilket læringsutbytte kandidatene skal ha etter fullført utdanning. Føringer om at lærerutdanningene skal ivareta seksualitetsundervisning på en god måte, ligger fast, selv om rammeplanene ikke omtaler enkeltemner som studentene skal undervises i. Universiteter og høyskoler har faglig autonomi, og regjeringen har startet et arbeid for å redusere detaljnivået i rammeplanene for lærerutdanningene. Å gi nye, detaljerte føringer om enkelttemaer i rammeplanene er ikke i tråd med denne utviklingen. I formålsparagrafen for grunnskolelærerutdanningene står det at utdanningene skal bygge på opplæringsloven og gjeldende læreplaner for grunnopplæringen. Det innebærer at alle lærere som utdannes, skal kunne undervise etter gjeldende læreplaner. Når rammeplanene i dag vektlegger at kandidatene skal ha kompetanse om barn og unges utvikling, likestilling, identitetsarbeid og vold og seksuelle overgrep, er dette en sterk føring om at alle lærere skal ha slik kompetanse.

På nivået under rammeplanen finnes nasjonale retningslinjer, som utarbeides som et samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene. Kropp, seksualitet og kjønn er særlig omtalt i nasjonale retningslinjer for naturfag og samfunnsfag i grunnskolelærerutdanningene. Nasjonale retningslinjer er førende for fagplanene som universiteter og høyskoler utarbeider selv. Det er universiteter og høyskoler som bestemmer hvordan og på hvilken måte de vil ivareta kompetanse om seksualitetsundervisning.

Rammeplan for barnehagen slår fast at barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av blant annet kjønn, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Gjennom arbeid med fagområdet kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna setter grenser for egen kropp og respekterer andres grenser. Personalet skal bidra til at barna blir trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med egne følelser. Det er de ansatte i barnehagene som må bruke sitt faglige skjønn til å tilrettelegge for hvordan de vil gjøre dette. Det ligger imidlertid ikke i oppdraget til barnehagene å gi undervisning og opplæring på samme måte som i skolen, og det vil derfor ikke være riktig å utvikle retningslinjer for praksis i barnehagene utover det som er definert i rammeplanen.

I representantforslaget vektlegges det at læreplanverket skal være en helhetlig ramme for seksualitetsundervisningen som framhever positiv seksualitet som helsefremmende og forebyggende mot psykiske og fysiske plager. Samtidig legger forslagstillerne vekt på at en undersøkelse viser at tolv prosent av jentene og tre prosent av guttene i videregående skole har blitt presset eller tvunget til seksuelle handlinger eller samleie. I denne sammenheng vil jeg vise til at regjeringen arbeider med en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner.

Skolen skal drive god opplæring i seksualitet, og sette det inn i en ramme som skaper gode holdninger og fremmer likeverd og respekt. Høsten 2020 tok skolene i bruk det nye læreplanverket LK20. De nye læreplanene har en bred tilnærming til seksualitetsopplæringen. Det handler om reproduksjon og seksuelt overførbare sykdommer, men også tema som identitet, seksuell orientering, grensesetting, kultur og teknologi. Seksualitetsopplæringen inngår som kompetansemål på flere trinn og i flere fag. I tillegg er temaer som kjønn, seksualitet og grensesetting en del av det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring.

Læreplanene alene gir ikke god seksualitetsundervisning, men de gir rammer og setter mål. God og helhetlig seksualitetsundervisning handler også om hvordan lærerne planlegger og gjennomfører opplæringen. Læreplanene i de ulike fagene har kompetansemål uten tidsangivelse for hvor mye tid man skal bruke på de enkelte målene. På denne måten kan lærerne og skolene bruke sitt faglige skjønn til å tilrettelegge, tilpasse og aktualisere undervisningen til sine elever slik at de kan nå målene i de ulike fagene. Dette gjelder også seksualitetsopplæringen.

For å bidra til god undervisning om kjønn og seksualitet har Utdanningsdirektoratet, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, utviklet en støtteressurs. Støtteressursen viser hvordan temaene kjønn og seksualitet er del av LK20 både i grunnskolen og i videregående opplæring. Den kan brukes av skolens ansatte som utgangspunkt for planlegging og felles refleksjon. Støtteressursen er utviklet i samarbeid med Helsedirektoratet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Jeg mener at vi ikke skal styre når og hvordan lærerne legger opp undervisningen i de ulike fagene, utover de rammene som læreplanene gir. Det er viktig at vi har tillit til at skolene og lærerne utøver sitt faglige skjønn til det beste for elevenes læring og utvikling.

Barn og unge er et av denne regjeringens viktigste satsningsområder og helsestasjons- og skolehelsetjenesten er kanskje den viktigste tjenesten for denne målgruppen. Vi har derfor fra 2023 styrket det øremerkede tilskuddet til styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten med 45 mill. kroner. Vi har videre bevilget 15 mill. kroner til drift og etablering av et kompetansemiljø for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Miljøet er forankret ved FHI og skal lokaliseres i Levanger. Kompetansemiljøet omfatter alle tjenestens områder, inkludert seksuell- og reproduktiv helse. Vi har også varslet i Hurdalsplattformen at vi vil legge frem en opptrappingsplan for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. For å se helheten i tjeneste-

tilbudet skal opptrappingsplanen inngå i Opptrappingsplan psykisk helse, Folkehelsemeldingen og i Nasjonal helse- og samhandlingsplan.

Det foreligger ikke normtall for helsestasjons- og skolehelsetjenesten, men Helsedirektorat har utarbeidet et verktøy for blant annet kommuner for beregning av bemanning i tjenesten [Verktøy for beregning av bemanning i helsestasjons- og skolehelsetjenesten - Helsedirektoratet](#). Helsedirektoratet publiserer også på sine hjemmesider årsverkstall for de ulike deltjenestene i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

I tillegg har regjeringen lagt frem en Opptrappingsplan for heltid og god bemanning i omsorgstjenesten. Med denne planen ønsker vi å bistå kommunene i deres arbeid med å løse personellmangelen både på kort og lang sikt. Dette vil også kunne ha betydning for personell i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Økt omfang av heltid er helt sentralt i håndteringen av mangelen på personell i tjenestene. Her vil vi se på tiltak som legger til rette for best mulig bruk av tilgjengelig personell. Det kan handle om oppgavefordeling, delte stillinger og retten til heltidsjobb for å sikre økt forutsigbarhet i tjenestetilbudet til den enkelte. Heltid/deltid er også ett av temaene i mandatet til Helsepersonellkommisjonen. Kommisjonens NOU ble lagt frem 2. februar. I henhold til mandatet skal det gjøres rede for årsaker til og bruk av deltid innenfor de ulike profesjonene, herunder i hvilken grad deltid er frivillige eller ufrivillig. Det skal også pekes på strukturelle endringer som kan redusere deltidsbruk.

I tilleggnummeret til statsbudsjettet for 2022 tildelte regjeringen midler til 300 nye studieplasser til sykepleierutdanning og videreutdanning i sykepleie. I tildelingsbrevet for 2022 ba regjeringen universiteter og høyskoler (som har sykepleierutdanning) å omdisponere 200 studieplasser til sykepleierutdanning innenfor egen budsjetttramme. Regjeringen er opptatt av å øke utdanningskapasiteten for helsesykepleier og andre spesialsykepleiere. En forutsetning for kapasitetsøkning er tilstrekkelig tilgang og kapasitet på praksisplasser, fagpersoner og lokaler til simulering- og ferdighetstrening ved utdanninginstitusjonene. Kunnskapsdepartementet har gitt Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse i oppdrag å kartlegge utvikling i opptak, gjennomføring, kandidatproduksjon og praksisplasser i sykepleierutdanning (grunnutdanning), anestesi-, barne-, intensiv-, operasjons- og kreftsykepleie utdanningene og i jordmor- og helsesykepleierutdanning. Resultatet av kartleggingen vil være viktig i Kunnskapsdepartementets videre arbeid med å øke kapasiteten i disse utdanningene.

Med hilsen

Tonje Brenna

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur